

רומניה

סקירה כלכלית

מאי 2022

רקע ונתונים כלליים¹

שטח : 238,391 קמ"ר (מקום 83 מתוך 257)

ישראל 22,072 קמ"ר (152 מתוך 257)

אוכלוסייה : 21,230,362

עיר בירה : בוקרשט

משטר : רפובליקה דמוקרטית ("חצי" נשיאותית)

ראש ממשלה/נשיא מכהן : ניקולאיה יונל צ'וקה (ראש הממשלה),

קלאוס יואניס (נשיא)

שפה רשמית : רומנית

מטבע : לאו רומני (RON (Romanian New)

יחס המרת המטבע המקומי לדולר 1 USD ~ RON 4.66

גאוגרפיה : רומניה גובלת באוקראינה, בולגריה, הונגריה, מולדובה וסרביה. כמו כן, יש לה גישה לים השחור. נתיבי הסחר המרכזיים הם נמל קונסטנצה (ימי) ונתיבי תחבורה יבשתיים.

אינדיקטורים כלכליים מרכזיים²

ישראל	רומניה	אינדיקטור
482	283	תמ"ג נומינלי (2021) GDP, current prices Millions of U.S. dollars
40,750	33,715	תמ"ג לנפש במונחי PPP (2021) Purchasing power parity; international dollars
8.2% – 2021 -2.2% – 2020 3.8% – 2019	5.9%– 2021 -3.7% – 2020 4.2% – 2019	שיעור הצמיחה הכלכלית real GDP growth
1.5%	5%	שיעור האינפלציה (2021) Inflation rate, average consumer prices
35	55	קלות עשיית עסקים (2020) ציון בין 1-190 כאשר ציון נמוך מבטא תוצאה טובה
76.7	64.4	מדד התחרותיות (2019) ציון מ-0 עד 100
AA-	BBB-	ככל שהמספר גדול יותר, השוק תחרותי יותר דירוג אשראי S&P (2021)

¹ CIA The World Factbook ,The World Bank

² IMF, The World Bank, World Economic Forum

רקע כללי וכלכלי

רומניה וישראל נהנות מיחסים דיפלומטיים חמים וידידותיים מאוד, המאופיינים ברציפות חסרת תקדים – 74 שנות יחסים דיפלומטיים. למעשה, רומניה הייתה המדינה היחידה שלא ניתקה יחסים עם ישראל במהלך השלטון הקומוניסטי.

היחסים הדיפלומטיים הגיעו לשיאים חדשים עם ראשת הממשלה הרומנית (לשעבר), ויוריקה דנצ'ילה, הצהירה (פעמיים) שרומניה תעביר את השגרירות לירושלים. אולם, יש לציין כי שתי הצהרות אלה טרם התממשו לכדי פעולות נכון למועד כתיבת שורות אלה. כאן גם מוצא ביטוי המתח הרב והמורכב שבין מוסד הנשיאות לבין הממשלה הרומנית (המלווה במתח אידיאולוגי-פוליטי-אישי). מתח זה מתעצם גם עקב אי בהירות חוקתית בסוגיה.

עדות נוספת לחמימות המאפיינת את היחסים הדיפלומטיים ניתן למצוא בביקורי הבכירים הפיזיים שנערכו בישראל לכל אורך תקופת מגפת הקורונה, חרף תקופה ממושכת בה נותרו שערי רומניה סגורים בפני תיירים ישראלים (מרץ 2020-יוני 2021). עם ביקורים אלה נמנים הגעת ראש ממשלת רומניה (הקודם), שרי הממשל הבכירים ונשיא רומניה. בעקבות ביקורים אלה הוחלט על הקמת קבוצת העבודה המשותפת לממשלות רומניה וישראל בתחומים הבאים: בריאות, חקלאות וניהול מים, חלל וערים חכמות. קבוצת העבודה ערכה מספר מפגשים וירטואליים והיברידיים לקראת סוף שנת 2020 ובמהלך שנת 2021, אשר מונפו על ידי המשלחת הכלכלית למשלחות עסקיות והזדמנויות מסחריות עבור היצוא הישראלי. מהעבר האחר, ראוייה לציון הגעת משלחת נשיא המדינה ראובן ריבלין, המלווה במשלחת עסקית, לביקור רשמי ברומניה ביוני 2021.

ככלל, חילופי גברי בממשל הרומני הם דבר שבשגרה בשנים האחרונות. זאת, הן על רקע מערכות בחירות תכופות, מאבקים פוליטיים פנימיים וכן פעילות הסוכנות למאבק בשחיתות הרומנית. עד לתחילת חודש יולי 2020, ניסיון לאתר אג'נדה כלכלית מובהקת, אחידה וסדורה היה נתקל בקשיים. אמנם, היו בנמצא מספר תכניות אסטרטגיות לאומיות, דוגמת התכנית הלאומית בתחום הבריאות או האסטרטגיה הדיגיטלית של הממשל הרומני לשנת 2020. אולם, ללא תכנית לשימור שיעורי הצמיחה הגבוהים של הכלכלה הרומנית (שהייתה מושתתת ברובה המכריע על צריכה). על רקע התפשטות מגפת הקורונה ברומניה, גיבשה ממשלת רומניה תכנית לאומית שאפתנית במיוחד לשיקום הכלכלה הרומנית ולמשיכת השקעות. התכנית פירטה סקטורים ייעודיים ופרויקטים בהיקף גדול העתידים להתבצע במהלך השנים 2020-2025. בהמשך אותו החודש נודע כי סכום הסיוע שהעמיד האיחוד האירופי לרשות רומניה לצורך התמודדות מיטבית עם נזקי הקורונה – תפח דרמטית ועומד כעת על כ-80 מיליארד יורו.

הידיעה בדבר המענקים וההלוואות הנדיבים הצפויים הפנתה זרקור לאחוזי המיצוי הנמוכים במיוחד של מענקי האיחוד האירופי המוקצים לרומניה בתחומים רבים. בעבר, הוליד שיעון החול האוזל להקמת משרד ממשלתי ייעודי למיצוי כספי האיחוד האירופי ולהסתייעות בשירותי הייעוץ של הבנק העולמי. לכך יש להוסיף כי ככלל בשנים האחרונות הגבירו את פעולתם באזור מוסדות פיננסיים בינלאומיים המציעים מעטפות מימוניות (בדמות הלוואות ומענקים חלקיים) לפרויקטים

גדולים – דוגמת ה-EBRD והבנק העולמי. אולם, כמעט שנתיים לאחר הפרסומים בדבר המענקים האמורים וטרם ניתן לאתר במובהק פרויקטים במימונם המצויים בשלבים מתקדמים. עם הסרת מגבלות הקורונה ברומניה בתחילת מרץ 2022, מופנה הזרקור לאופני המיצוי של מענקים אלה, העתידים במידה רבה להכריע את עתידה של הכלכלה הרומנית לאחר מיגור המגפה.

תעשיות בולטות/ מאפייני הכלכלה המקומית³

גירעון מסחרי	נתוני סחר 2019-2021		שנה
	סכום יבוא מהעולם במיליארדי דולרים	סכום יצוא לעולם במיליארדי דולרים	
-28	116.4	88.4	2021
-20.9	92.1	71	2020
-19.3	96.6	77.3	2019

שותפות הסחר הגדולות לשנת 2021

יצוא

מאזן מסחרי במיליארדי דולרים	אחוז מסך היצוא של רומניה	יצוא במיליארדי דולרים	
-5.3	20.5%	18.2	גרמניה
-1.1	10.4%	9.2	איטליה
0.7	6.4%	5.6	צרפת
-2.9	5.7%	5	הונגריה
-3.8	4%	3.5	פולין
0.9	2.1%	1.9	ארה"ב
-5.1	1.5%	1.3	סין

מוצרי היצוא העיקריים הם: מכוונות וציוד, מוצרים חקלאיים ומזון, מתכות ומוצריהן, כימיקלים, מינרלים ודלק.

יבוא

מאזן מסחרי במיליארדי דולרים	אחוז מסך היבוא של רומניה	יבוא במיליארדי דולרים	
-5.3	20.2%	23.5	גרמניה
-1.1	8.9%	10.3	איטליה
-3	6.9%	8	הונגריה
-3.8	6.2%	7.3	פולין
-5.1	5.5%	6.4	סין
0.9	0.9%	1	ארה"ב

מוצרי היבוא העיקריים הם: מכוונות וציוד, טובין מיוצרים, כימיקלים, מוצרי חקלאות ומזון, דלק ומינרלים, מתכות ומוצריהן.

³ הלמ"ס, Un Comtrade

חברות מרכזיות ברומניה

1. אנרגיה וגז : Rompetrol, , OMV Petrom Marketing SRL ,OMV Petrom SA
Engie Romania, Lukoil Romania
2. קמעונאות : MEGA IMAGE ,Carrefour Romania ,Dedeman ,Kaufland Romania
3. אוטומטיב : Ford Romania ,Automobile Dacia SA
4. תקשורת : Orange Romania

סקטורים מרכזיים בכלכלה

חקלאות

רומניה נחשבת למדינה "חקלאית": מנתוני הבנק העולמי עולה כי למעלה משליש מחקלאי האיחוד האירופי מתגוררים ברומניה. אולם, רק עשירית מהייצור החקלאי באיחוד האירופי נרשמת ברומניה, שופעת השטחים החקלאיים. למעשה, 33.5% מכלל החוות החקלאיות של האיחוד האירופי מצויות ברומניה וכ-30% מאוכלוסיית רומניה עוסקת בחקלאות. המדינה התברכה בשטחים חקלאיים נרחבים (14.7 מיליון דונמים), אך חלק משמעותי מהם כלל אינו מנוצל (6.8 מיליון דונם). לכך יש להוסיף כי כ-80% מהמיכון החקלאי מיושן או אינו שמיש. לא בכדי הקצה משרד החקלאות הרומני, טרום הקורונה והבצורת הקשה שפקדה את המדינה בשנת 2020, 1.1 מיליארד יורו לשדרוג המיכון החקלאי במדינה. הדברים אף עולים במובהק מההקצאות התקציביות במסגרת התכנית הלאומית לשיקום כלכלת רומניה (1.7.2020): 3.4 מיליארד יורו לשיקום של 138 מערכות השקיה ותשתיות הובלת מים נוספות; 1.1 מיליארד יורו לשיקום תשתיות ניקוז השפכים במדינה; כחצי מיליארד יורו נוספים לשיקום תשתיות שנפגעו מסחף קרקע; וכ-85 מיליון יורו לפרויקט תעלת סירט ברגן (Siret-Baragan Canal). בדומה, האיחוד האירופי אף הקצה למדינה תקציבים משמעותיים לביצוע פרויקטים חקלאיים בשנים 2020-2027. סקטור זה, חרף הפוטנציאל הרב הטמון בו, מאופיין בתרבות עסקית מסורתית הנשענת על היכרות אישית וביצוע פיילוטים ראשוניים טרם חתימה על חוזים והתחייבויות ארוכות טווח.

מדעי החיים ומיכשור רפואי

החל מ-2015 מוגדר כסקטור בעל "עדיפות לאומית" ע"י הממשל הרומני והדבר זכה למשנה תוקף עם הגל הראשון של התפרצות הקורונה ברומניה (מרץ 2020). ערב הקורונה, שוק הציוד הרפואי ברומניה נמשל ביד רמה בידי חברות פרטיות זרות (90% מיובא) – היצור המקומי התמקד בחומרים מתכלים בסיסיים בלבד. עם סגירת הגבולות ומטר איסורי היצוא בכל רחבי העולם, נטל את המושכות היבואן הרשמי הממשלתי UNIFARM. פעילויות רכש של מסכות, ביגוד מגן, ערכות בדיקה ומכונות הנשמה בוצעו בהיקפים גדולים מאוד. במקביל, הוסבו מפעלים מקומיים (לרוב מפעלי טקסטיל וריהוט) לייצור מסכות וביגוד מגן. אולם, נראה כי חרף שינוי מפת הייצור המקומי, הצורך לעמוד בסטנדרטים האירופיים המחמירים עתיד להוסיף ולייצר הזדמנויות ליצוא הישראלי. לכך יש להוסיף את התכנונים הממשלתיים להקים 3 בתי חולים אזוריים ולהצעיד את מערכת הבריאות הרומנית לעבר העידן הדיגיטלי – תכניות הזכות למשנה תוקף עם הגדלת תקציבי הסיוע מצד האיחוד האירופי. עם עיגון פתרונות הרפואה מרחוק בחקיקה המקומית צפויה להיפתח דלת משמעותית נוספת ליצוא הישראלי. במהלך השנים 2020-2021 הובילה המשלחת הכלכלית לרומניה כוח משימה בין מדינות העוסק אף בתחומי הבריאות והמיכשור הרפואי. בתחילת שנת 2022 נרשם עניין מיוחד מצד מערכת הבריאות הרומנית בפתרונות טכנולוגיים בתחום ה-FEMTECH (טכנולוגיות בריאות המותאמות מגדרית לנשים) ובניהול רשומות רפואיות. זאת, לצד עניין של קברניטי מערכת הבריאות הרומנית גם בפתרונות הגנת סייבר על מידע רפואי רגיש.

הגנת המולדת וסייבר

רומניה משופעת בתשתיות קריטיות המצויות בסף חשיפה גבוה וזקוקות בדחיפות לפתרונות טכנולוגיים: כור גרעיני, תשתיות גז, עתודות נפט, סכרים הידרואלקטריים ועוד. הצורך בעמידה בסטנדרטים שהותוו ע"י האיחוד האירופי (NIS DIRECTIVE, GDPR) מייצר פוטנציאל ייחודי ודחיפות למימוש. לכך יש להוסיף כי רומניה עודנה בונה את התשתית המשפטית, הארגונית והרגולטורית בכל הקשור לאסטרטגיית הסייבר הלאומית שלה. בין מערך הסייבר הרומני לבין מערך הסייבר הישראלי נרשמו שיתופי פעולה יפים ששיאם בחתימה על מזכר הבנות היסטורי (בהובלת הנספחות הכלכלית בוקרשט) ובסיוע שהגיש המערך הישראלי בעת מתקפת הסייבר המפורסמת על בתי החולים ברומניה. בעת הקורונה ועם מעבר חלקים נרחבים במגזרים הפרטי והציבורי במדינה לעבודה מהבית, דיווחו רשויות הסייבר ברומניה על קפיצה חסרת תקדים במספר מתקפות הסייבר על יעדים אסטרטגיים, בהיקפן ובמידת תחכומן (פי 6 בחודשי הגל הראשון, מרץ-אפריל 2020, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד). הגם שכספי הסיוע מצד האיחוד האירופי אינם "צבועים" במובהק כמוכווני סייבר והגנת המולדת, הודיעו קברניטי הסייבר של רומניה כי הם חוזים שינותבו מיליארדים לצורך בניית CERTים סקטוריאליים – בהתאם למודל הישראלי.

הזדמנות משמעותית נוספת נרשמה עת גברה בוקרשט על בירות אירופאיות נוספות וזכתה במרכז להקמת מרכז אבטחת הסייבר של האיחוד האירופי – פרויקט הצפוי להתרחש במהלך שנת 2021 ולהציב את רומניה כבירת הסייבר של האיחוד האירופי. נכון למועד כתיבת דיווח זה (מאי 2022), המרכז טרם הוקם.

מים

50% מהאוכלוסייה אינם מחוברים למים זורמים וחשופים למי ביוב ושופכין שאינם מטופלים. טרום הקורונה, עמד לרשות רומניה מענק מטעם האיחוד האירופי בסך 3.8 מיליארד יורו לשדרוג תשתיות המים לשימוש עד תום שנת 2020. בתוספת תקציב הממשלה הייעודי התעתד הסכום לטפס ל-5.5 מיליארד יורו. בנוסף, קיימים 7 פרויקטים במימון ה-EBRD, עם השקת התכנית הלאומית לשיקום כלכלת רומניה והגדלת מענקי הסיוע האירופיים יש להעריך כי התקציבים הייעודיים לתחום המים עתידים לגדול משמעותית.

הסכמים בילטרליים משמעותיים של רומניה עם יתר מדינות העולם

ארגונים בינ"ל:

- **OECD**: לא, אך נעשים מאמצים נמרצים מצד ממשלת רומניה להצטרף לשורותיו.

- **WTO**: כן (ינואר 1995)

- מדינות שאיתן לרומניה יש הסכם סחר:

רוסיה, הודו, איסלנד, נורבגיה, ארגנטינה, ארמניה, קפריסין, טורקיה, ארה"ב, גאורגיה, ונצואלה, ישראל, סרביה, קנדה, שוויץ, הולנד, אוסטרליה, דרום קוריאה וספרד.

יצוין כי רומניה חברה באיחוד האירופי החל משנת 2007 ובתחילת 2019 (ינואר-יוני) היא אף כיהנה כנשיאת מועצת האיחוד.

יוזמות מרכזיות של ממשלת רומניה בשנים האחרונות

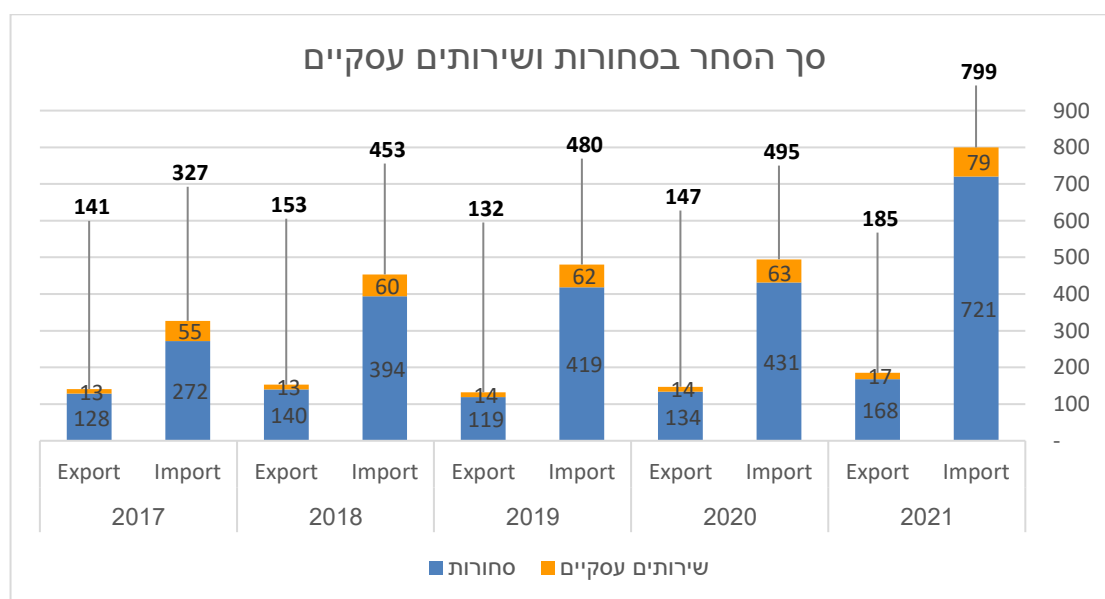
1. **פקודת החירום (114/2018) מכוחה הוטל מס ייחודי על פעילות מונופוליסטית בתחומי הגז הטבעי והחשמל וכן על ניצול של משאבי טבע** – חוללה סערה ציבורית של ממש ברומניה ועתידה לשנות דרמטית את הסביבה העסקית במדינה.
2. בשנת 2017 נערכו **22 שינויים בפקודת המס הלאומית** שהובילו לכך ששיעור ההכנסות ממיסים ביחס לתמ"ג ברומניה הוא מהנמוכים באירופה.
3. שינויים מפליגים **בדיני העבודה הרומניים** בעלי השפעה אדירה על הפנסיות וביטוחי הבריאות של הרומנים.
4. ההבנה כי יוקר המחייה מאמיר ברומניה הביאה להעלאה משמעותית של המשכורות **במגזר הציבורי (+25%)**.
5. **התכנית הלאומית לשיקום כלכלת רומניה ולמשיכת השקעות זרות למדינה (1.7.2020)**, המתווה פרויקטי ענק במגוון רחב של סקטורים ייעודיים.
6. **רה-אורגניזציה של מערך הסייבר הרומני ועמידות הסייבר בזירה הלאומית** לנוכח מתקפות חסרות תקדים בהיקפן וברמת תחכומן נגד תשתיות חיוניות במדינה.

נתוני סחר בין ישראל לרומניה

היקף הסחר בין ישראל לרומניה לשנת 2021 עומד על כ-985 מיליון דולר. נתון זה מלמד על עליה של 53% בהיקף הסחר בהשוואה לשנת 2020. ניכרת מגמת עלייה הן ביצוא סחורות ושירותים של 26% והן ביבוא סחורות ושירותים של 62%.

2017		2018		2019		2020		2021		
Ex	Im	Ex	Im	Ex	Im	Ex	Im	Ex	Im	
128	272	140	394	119	419	134	431	168	721	סחורות
13	55	13	60	14	62	14	63	17	79	שירותים עסקיים
141	327	153	453	132	480	147	495	185	799	סחורות ושירותים עסקיים
0.14%	0.39%	0.14%	0.49%	0.12%	0.51%	0.14%	0.57%	0.15%	0.72%	אחוז מתוך סה"כ יצוא/יבוא

ינתוני סחר בשירותים לשנת 2021 מבוססים על הערכה ותחזית

סחר בסחורות

היקף הסחר בסחורות בין ישראל לרומניה לשנת 2021 עומד על 889 מיליון דולר. נתון זה מלמד על עליה של 57% בהיקף הסחר בסחורות למול שנת 2020.

סך היצוא הישראלי לרומניה ב-2021 עמד על 168 מיליון דולר, נתון המצביע על עליה של 26% מסך היצוא ב-2020.

לפי נתוני הסחר לשנת 2021 כ-43% מהיצוא הישראלי לרומניה הינו של כימיקלים ומוצרי תעשיות כימיות; 25% מכונות ומיכון חשמלי; 9% מכשור אופטי ורפואי; 9% גומי ופלסטיק; 5% מתכות

בסיס ; 4% תוצרת חקלאית טרייה ומוצרי מזון ועוד קבוצות אחרות של מוצרים באחוזים קטנים, כגון : מוצרי תחבורה ואחר.

סך היבוא מרומניה לישראל ב-2021 הסתכם ב- 721 מיליון דולר, נתון המהווה עלייה של כ- 67% מסך היבוא ב-2020.

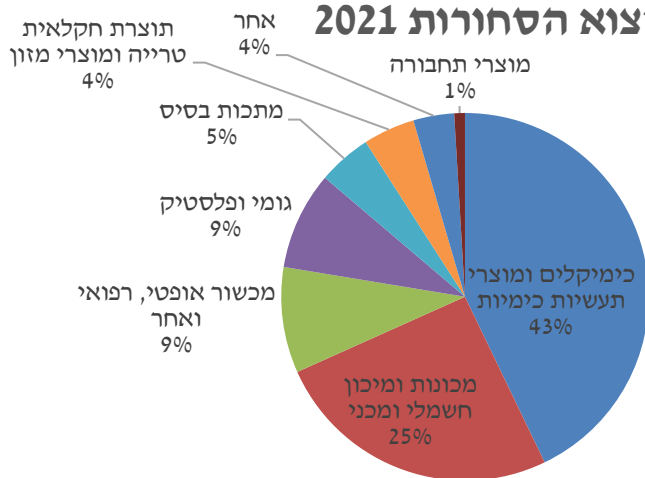
לפי נתוני הסחר לשנת 2021 כ- 42% מהיבוא מרומניה לישראל הינו של תוצרת חקלאית טרייה ומוצרי מזון ; 24% מכונות ומיכון חשמלי וטכני ; 7% כימיקלים ומוצרי תעשיות כימיות ; 5% מוצרי תחבורה ; 4% מתכות בסיס ועוד קבוצות אחרות באחוזים קטנים, כגון : גומי ופלסטיק ומכשור אופטי רפואי ואחר ועוד.

סקטורים עיקריים⁴

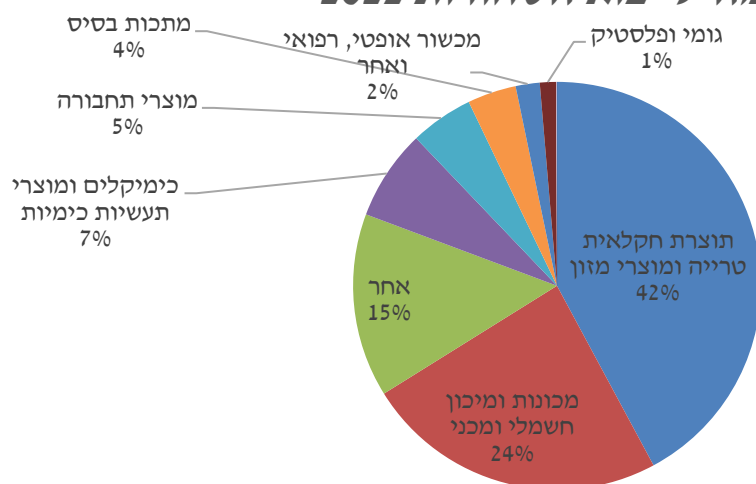
⁴ למ"ס

תמהיל יצוא הסחורות 2021

תמהיל יבוא הסחורות 2021

סחר בשירותים

סקר למ"ס בנושא שירותים שפורסם באוקטובר 2021 מלמד כי סך יצוא השירותים הישראלי לרומניה בשנת 2020 עמד על 14 מיליון דולר, נתון המצביע על מגמה יציבה ביחס לתקופה ל-2019. ההערכה לעניין יצוא שירותים לשנת 2021 היא כי צפוי גידול של 25% ביצוא השירותים והוא צפוי לעמוד על כ-17 מיליון דולר.

סך יבוא השירותים הישראלי מרומניה באותה השנה עמד על כ-63 מיליון דולר, נתון המצביע על עלייה של כ-2% מסך יבוא השירותים ב-2019. הערכה לעניין יבוא שירותים לשנת 2021 היא כי צפוי גידול של 25% ביבוא השירותים והוא צפוי לעמוד על 79 מיליון דולר.

הסכמי סחר הדדיים בין ישראל ורומניה:

שם ההסכם	שנת חתימה על ההסכם	האם ההסכם בתוקף?
הסכם מו"פ	2014	כן
הסכם לשתי"פ כלכלי	2008	כן
הצהרה משותפת בין שרי הכלכלה	2017	-

רומניה חברה באיחוד האירופי ובמסגרת זו נהנית מהסכם סחר חופשי של האיחוד האירופי עם ישראל.

חברות ישראליות מרכזיות שפועלות ברומניה:

אל-על, צים, שטראוס, סנו, נטפים, נען, אלביט מערכות, אלביט הדמיה, קוגנייט (לשעבר ורינט), מוטורולה (ישראל), סינמה סיטי, טובורג (החברה המרכזית) קבוצת שלמה, ממון, לודן, אלקטרה, מולר, סבון, אפריקה ישראל, שיכון בינוי, סולל בונה, דניה סיבוס, האחים חגי' וכן מספר בתי מלון בבעלות ישראלית.

תובנות הנספחת

עם ההכרזה על התכנית הלאומית לשיקום כלכלת רומניה (יולי 2020) והגדלת תקציב הסיוע לכ-80 מיליארד יורו, ניכר כי **מיצוי כספי האיחוד האירופי ומוסדות פיננסיים בינלאומיים נוספים** הפועלים ומתעניינים ברומניה הוא אחד מאפיקי הפעילות המרכזיים שעל התעשייה הישראלית לחקור. עם זאת, הדבר כרוך במומחיות ובהיכרות מעמיקה עם הליכי הגשת המכרזים לגופים וארגונים אלה. כמו כן, יש ליתן את הדעת להיסטוריה העקבית של מיצוי נמוך יחסית של המענקים האירופיים על ידי הרומנים וכן לדרישות הקדם העלולות להוות משוכת כניסה להשתתפות במכרזים. על דרישות אלה עשויות להימנות הדרישה לרישום החברה ברומניה (ובתרחיש האופטימי יותר בכל רחבי האיחוד האירופי) וכן הדרישה לניסיון מקצועי משמעותי ולביצוע פרויקטים דומים בקנה מידה גדול של החברה הרשומה (להבדיל מחברת האם הישראלית). מאחר שנכון לכתיבת שורות אלה המכרזים טרם פורסמו, תחזיות אלה נותרות בגדר הערכות ויש להמתין ולבחון כל מכרז לגופו.

בהינתן התחלואה הגואה ברומניה, מוסטת מטבע הדברים העדשה הציבורית לעבר תחום ה**בריאות**. מקווי המתאר של התכנית הלאומית לשיקום כלכלת רומניה, ניתן להעריך כי הכספים עתידים להיות מוצאים על בניית בתי חולים אזוריים (בקלוז', ביאש ובקריובה) ועל שדרוג ומודרניזציה של בתי חולים קיימים (1,450 מרכזים רפואיים באזורים הכפריים של רומניה, 25 בתי חולים מחוזיים ו-110 בתי חולים עירוניים). לפי הערכות גורמי בריאות, בתי החולים במדינה מתעניינים במיוחד בפתרונות רפואה מרחוק (טלמדיסין), בניהול רשומות רפואיות (לאחר שהללו היו נתונות לגל נחשוני של מתקפות סייבר וכופר) ובציוד רפואי מתקדם לטיפול בחולים כרוניים שיחליף את הציוד הקיים והמיושן. נראה כי חרף שינוי מפת הייצור המקומי של ציוד רפואי ברומניה, הצורך לעמוד בסטנדרטים האירופיים המחמירים עתיד להוסיף ולייצר הזדמנויות ליצוא הישראלי. בתחילת 2022 נרשם עניין מיוחד בקרב קברניטי מערכת הבריאות הציבורית והפרטית בפתרונות טכנולוגיים מתקדמים בתחום ה-FEMTECH (שעודנו מצוי בחיתוליו במדינה).

נתיב אחר בעל פוטנציאל רב מתחיל בתחום ה**סייבר וביטחון המולדת**, בפרט בפן הממשלתי. הנספחות המסחרית ברומניה פיתחה מארג קשרים מהודק עם מגוון רחב של גורמים רלוונטיים בממשל הרומני. הצורך לעמוד בתקינה האירופאית לצד התמורות הפוליטיות והחקיקתיות המתרחשות ברומניה, כמו גם אופיו הדינמי ורווי הסיכונים של התחום – כל אלה יוצרים סביבה עסקית אופטימלית לחברות סייבר ישראליות. הדימוי החיובי ממנו נהנית מדינת ישראל ברומניה הידידותית לצד התחזוקה השוטפת והמאומצת של הקשרים הממשלתיים הבין מדינתיים על ידי הנספחות הכלכלית בבוקרשט, פורשים מנעד רחב של אפשרויות להטמעת טכנולוגיות סייבר בתחומים שונים: החל מבתי חולים (ותעיד על כך מתקפת הסייבר המתקשרת ביוני 2019), דרך הצורך להגן על תשתיות חיוניות (תחנות אנרגיה וכוח, כורים אטומיים, סכרים הידרואוליים ועוד) וכלה בפתרונות פינטק וערים חכמות. בין השנים 2020-2022 מיצבה המשלחת הכלכלית לרומניה את הסייבר הישראלי בחזית שיתופי הפעולה הבין ממשלתיים בזירה הבינלאומית. דוברות ודוברים ישראליים מככבים באירועים המרכזיים בתחום ומוזכרים תדירות כשותפים הבינלאומיים המשמעותיים ביותר שיש לרומניה לצד ארה"ב.

בהקשר האחרון יש להעניק תשומת לב ייחודית גם לסקטורי הערים החכמות האנרגיה ברומניה. בשנים 2020-2021 הובילה המשלחת הכלכלית שיתופי פעולה עם 11 רשויות מקומיות ברומניה, שכבר תורגמו לסיפורי הצלחה של חברות ישראליות. באשר לתחום האנרגיה, יש להזכיר כי האחרון זכה עוד טרם הגדלת הסיוע האירופי לתקצוב של 12.5 מיליארד יורו במסגרת תכנית השיקום הלאומית (2020-2025). בתחילת 2022 אף נרשם ביקור בכיר של שר אנרגיה הרומני, וירגיל פופסקו, המלווה במנכ"לי שלוש חברות האנרגיה המרכזיות ברומניה (ניוקליראלקטריקה, הידרואלקטריקה ורום גז) בישראל. הביקור זכה לעניין מקומי רב, בעיקר על רקע הצהרת השר כי צפויים להיערך פרויקטים בהיקפים חסרי תקדים וכי הוא מתרשם עמוקות ממפגשו עם החברות הישראליות. אנו, בנספחות הכלכלית בבוקרשט, מעריכים כי התחום טומן בחובו הזדמנויות ממשיות בפרט בכל הקשור להגנת סייבר ו-SCADA על תשתיות קריטיות דוגמת כורים אטומיים, סכרים הידרואוליים ותחנות כוח פחמיות.

הדברים מקבלים משנה תוקף בעידן הקורונה ואף הפוסט-קורונה משני טעמים: האחד, העלייה הדרמטית עליה מדווחות רשויות הסייבר ברומניה במתקפות הסייבר והקפיצה הנחשבונית במידת מורכבותן ותחכומן. השני, הצפי לניתוב כספי איחוד אירופי ותקציבי עתק ממשלתיים לצורך יצירת מעטפת סייבר מיגונית טכנית ומשפטית. זאת, במיוחד על רקע העובדה כי בוקרשט עתידה לארח את מרכז אבטחת הסייבר של האיחוד האירופי.

אחרון חביב הוא הסקטור החקלאי. מדובר בתחום עתיר פוטנציאל המצוי במגמת צמיחה מואצת, אולם יש לקחת בחשבון גם את טבעו המורכב. פערי השפה והתרבות עמוקים במיוחד וקיים אתגר משמעותי ביצירת חיבורים לשחקני מפתח בשדה החקלאי, בפרט בעת בה השמיים סגורים. עם זאת, ועם הסרת המגבלות ברומניה בתחילת מרץ 2022, נרשמו מספר סיפורי הצלחה בליווי הנספחות הכלכלית ופעילויות תקדימיות בגזרה הרומנית. יש להעריך כי בתקופה הקרובה ינותבו תקציבים משמעותיים לפרוייקטי השקיה על רקע הבצורת הקשה בה מצויה המדינה (הקשה ביותר מזה יובל שנים). ברומניה פועלות בהצלחה רבה בשנים האחרונות חברות השקיה ישראליות ואף נרשם מספר שיא של סיפורי הצלחה בסיוע הנספחות הכלכלית במהלך שנת 2019. אנו מקווים שעם פתיחת השמיים ניתן יהיה לשחזר הצלחה זו גם בשנת 2022.